



## วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักการศึกษา นักวิจัยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้แสดงทัศนะตลอดจนทำการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพครูคณิตศาสตร์ไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกรวบรวมจากหนังสือ วารสาร บทความ เอกสาร และรายงานผลการวิจัยที่จะเสนอต่อไปนี้

### ความหมายของคำว่า สมรรถภาพ

ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา ให้ความหมายของสมรรถภาพว่า หมายถึงความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ครูพึงมีในการช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย<sup>1</sup>

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good) ให้ความหมายของสมรรถภาพไว้คือ ทักษะ มโนทัศน์ (Concept) และเจตคติ (Attitude) ที่จะต้องมีในการทำงานทุกชนิด และสามารถจะนำเอาวิธีการและความรู้พื้นฐานไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ที่ปฏิบัติจริง<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup>ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา, "แนวโน้มในการจัดการฝึกหัดครู," คุรุปริทัศน์ 1 (พฤษภาคม 2519) : 10.

<sup>2</sup>Carter V. Good, Dictionary of Education, 3d ed. (New York : McGraw-Hill Book Co., 1973), p. 121.

นอร์แมน อาร์ คอคคัล (Norman R. Dodl) กล่าวถึงสมรรถภาพของครูว่าหมายถึง เจตคติ ความเข้าใจ ทักษะ และพฤติกรรมของครูที่จะเอื้ออำนวยต่อความเจริญงอกงามของนักเรียนทั้งในค่านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม<sup>1</sup>

โฮมเมอร์ โคเกอร์ (Homer Coker) อธิบายว่า สมรรถภาพคือความสามารถในการแก้ไขปัญหาคือเผชิญ ครูที่สามารถแก้ปัญหาได้ในด้านใดเพียงด้านเดียวก็เรียกว่ามีสมรรถภาพในด้านนั้น และครูที่มีสมรรถภาพสูง ก็หมายถึงผู้ที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาทุกชนิด<sup>2</sup>

### สมรรถภาพของครูทั่วไป

สาโรช บัวศรี ได้กล่าวถึงมาตรฐานพื้นฐานที่ควรคำนึงในการเป็นครูไว้คือพยายามชวนชวายหาความรู้ทั้งทางทฤษฎีและค่านปฏิบัติ พยายามชวนชวายให้เกิดมีคุณธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรมขึ้นในใจ พยายามชวนชวายสร้างสมรรถภาพในการเป็นครูซึ่งได้แก่

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จักใช้จิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ ใช้หลักการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก ใช้วิธีสอน วิธีการวัดผลที่เหมาะสม เป็นต้น

<sup>1</sup>Norman R. Dodl, "Selecting Competency Outcomes for Teacher Education," The Journal of Teacher Education 26 (Fall 1973) : 194.

<sup>2</sup>Homer Coker, "Identifying and Measuring Teacher Competencies : The Carroll County Project," The Journal of Teacher Education 27 (Spring 1976) : 54.

2. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองได้เป็นอย่างดี โดยรู้จักใช้หลักการและวิธีการของการแนะนำและอบรม สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบิดา มารดา และผู้ปกครอง เป็นต้น

3. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จักความสำคัญของกิจกรรมร่วมหลักสูตรในการเรียนการสอน เป็นต้น

4. สามารถสร้างสัมพันธภาพอันดี และร่วมมือกับชุมชนโดยรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับการเป็นครู ช่วยเหลือปรับปรุงชุมชน บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เป็นต้น

5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จักเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู ยึดถือขนบธรรมเนียมของผู้เป็นครู เป็นต้น<sup>1</sup>

บุญถิ่น อัครถาวร กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีว่าควรมีอย่างน้อย 3 ประการ คือควรเป็นผู้มีความรู้ในเนื้อหาวิชาและต้องสร้างสมเพิ่มพูนอยู่เสมอ ครูควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในกลวิธีสอน สามารถถ่ายทอดความรู้ แนะนำชี้ทางแห่งปัญญาและอบรมชักนำเด็กไปสู่หนทางอันดีงาม ครูควรเป็นผู้ที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและวัฒนธรรม<sup>2</sup>

สุรินทร์ สรสิริ กล่าวถึงครูที่ดีต้องมีคุณลักษณะที่ดีต่อไปนี้

1. ค่านิยมคณิศภาพ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีความเชื่อมั่นในตนเอง พுகจาสุภาพ ชัดถ้อยชัดคำ และใช้ภาษาที่เหมาะสม มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

2. การจัดชั้นเรียน ต้องเป็นคนที่มีความคิดที่จะจัดห้องเรียนให้ดี ถูกต้องตาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<sup>1</sup>สาโรช บัวศรี, มาตรการพื้นฐานบางประการสำหรับครูที่ดี (กรุงเทพฯ. มหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า 13-15.

<sup>2</sup>บุญถิ่น อัครถาวร, "แนวนโยบายการผลิตครูในอนาคต," วารสารครุศาสตร์ 1 (กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2514) : 28.

## หลักวิชาการศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ต้องนำจิตวิทยามาใช้ให้เป็นประโยชน์ มีไหวพริบ ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู
4. การสอนของครู ต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชา มีวิธีสอนที่ดี มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า สอนตามหลักสูตร
5. เจตคติต่อวิชาชีพครู ต้องมีจรรยาและมารยาทตามวินัย ระเบียบ ประเพณีและต้องหมั่นไต่หาความรู้ใส่ตัวอยู่เสมอ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ติดต่อกับผู้ปกครองเสมอ<sup>1</sup>  
จรรยา คุณมี กล่าวถึงครูที่มีสมรรถภาพสูงควรจะมีลักษณะต่อไปนี้  
ลักษณะส่วนตัว (Personal Characteristics) ครูที่มีสมรรถภาพ

## ควรจะ

1. สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
2. มีศีลธรรม สุภาพ มีความกรุณาปรานีต่อนักเรียนและบุคคลทั่วไป
3. อุทิศเวลาให้งานสอนและนักเรียนอย่างแท้จริง
4. สุขุม รอบคอบ ควบคุมจิตใจและความประพฤติได้ทุกโอกาส
5. ไม่คิมของเงินเมมาและเล่นการพนัน
6. มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ
7. สามารถเป็นผู้นำของท้องถิ่น
8. ชอบและสนใจวิชาที่ตนสอน และมีความภูมิใจในความเป็นครู

---

<sup>1</sup>สุรินทร์ สรสิริ, "ครูก็เป็นอย่างไร," วิทยาคาร 71 (กรกฎาคม 2515) : 3-9.



9. มีความเชื่อในการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย
10. จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ความสามารถในความรู้ทั่วไป (Competencies in General Education) ครูที่มีสมรรถภาพสูงควรจะมีความรู้ ฐกว้าง ฐมาก ไม่ใช่รู้เฉพาะวิชาที่สอน ควรเป็น ผู้สนใจในภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และเหตุการณ์ของโลกปัจจุบัน ตลอดจนสนใจศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อจะได้เป็นผู้รอบรู้

ความสามารถในวิชาที่สอน (Competencies in Academic Area) เป็นที่ยอมรับต่อไปแล้วว่า ถ้าครูไม่มีความรู้ในเนื้อหาที่สอนย่อมสอนไม่ได้ ดังนั้นครูที่จะ สอนวิชาใดควรจะมีความรู้ในเนื้อหาวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการแสวง หาความรู้ของวิชานั้น ๆ และรู้จากแหล่งที่จะได้ แสวงหาข้อมูล หลักฐานข้ออ้างอิงใน วิชาของตนเป็นอย่างดี

ความสามารถในการสอน (Competencies in Professional Education) ครูควรจะ

1. เตรียมการสอนเป็น และต้องเตรียมการสอนทุกครั้ง
2. เข้าใจจุดมุ่งหมายของการศึกษาและจุดมุ่งหมายของวิชาที่สอนอย่างแท้จริง
3. สามารถใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีอย่างเหมาะสมกับกาลและโอกาส
4. สามารถเลือกผลิตอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนและรู้จักบำรุง รักษาอุปกรณ์นั้น ๆ
5. มีความเข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียนเป็นอย่างดี
6. มีความสามารถในการเป็นผู้นำในชั้นเรียน
7. มีความเข้าใจในความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน
8. มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
9. มีความสามารถในการปรับปรุงหลักสูตรและตำราเรียน

## 10. มีความสามารถในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน<sup>1</sup>

### สมรรถภาพครูคณิตศาสตร์

นิติตปริญาโทสาขาการศึกษาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2522 กล่าวถึงสมรรถภาพครูคณิตศาสตร์ว่า ควรประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

#### สมรรถภาพด้านหลักสูตร

1. รุ้จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
  - 1.1 มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรที่ตนสอน
  - 1.2 วางจุดมุ่งหมายในการสอนก่อนทุกครั้งโดยให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของชาติ
  - 1.3 มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรของโรงเรียน
  - 1.4 มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของการสร้างหลักสูตร
2. ุ้ขบวนการเรียนการสอน
  - 2.1 ทักษะต่าง ๆ ที่ครูต้องรู้อ
    - ก. การนำเข้าสู่บทเรียน
    - ข. การใช้คำถาม
    - ค. การใช้กระดานดำ
    - ง. การเล่าเรื่อง
    - จ. การเสริมกำลังใจ
    - ฉ. การใช้สื่อการสอน
    - ช. การเลือกวิธีสอน

<sup>1</sup>จรรยา คุนมี, "กระบวนการสอน," ประชาศึกษา 29 (กรกฎาคม 2521) : 3.

ช. การสรุปบทเรียน

ณ. การศึกษาคำนวณ

ญ. การแก้ปัญหา

2.2 รู้จักการวัดผลที่ดี และนำผลการทดสอบมาปรับปรุงระบบการเรียนการสอน

2.3 เข้าใจและนำหลักการเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน

2.4 สามารถสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ระบุไว้ในหลักสูตรทุกประการ

สมรรถภาพด้านวิชาการ

1. วิชาเฉพาะ ควรมีความรู้ในวิชา สถิติ เชีต ตรรกศาสตร์ เป็นต้น

2. วิชาครู ควรมีความรู้ในด้าน

2.1 การใช้ห้องสมุด

2.2 จิตวิทยา

2.3 วิธีสอน

2.4 การวัดและประเมินผล

2.5 การใช้อุปกรณ์การสอน

3. ความรู้พื้นฐาน ควรจบปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย

สมรรถภาพด้านแนะแนวและการปกครองชั้นเรียน

ในค่านี้อาจเห็นได้ว่าครูทุกคนในโรงเรียนเป็นครูแนะแนว การแนะแนวเป็น  
การชี้ทางที่ถูกต้องให้นักเรียนตัดสินใจเลือกเอง

1. ช่วยลดความกังวลของเด็ก

2. ส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักช่วยตนเอง

3. ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล และคอยช่วยเหลือเมื่อทราบปัญหา

4. ควรให้คำแนะนำที่ดีและปฏิบัติได้

5. ตัดสินปัญหาด้วยความยุติธรรม

6. มีความเป็นประชาธิปไตย

### สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์

1. ต้องจำชื่อนักเรียนที่ตนเองสอนได้ทุกคน
2. ยิ้มแย้มอยู่เสมอ
3. เป็นกันเองกับนักเรียน
4. ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ไม่แสดงความห่อถ้อยต่าง ๆ
5. เคารพในสิทธิของนักเรียน
6. สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้
7. ยินดีรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับข้อบกพร่องของตนเอง
8. เป็นมิตรและสุภาพต่อคนทั่วไป
9. ให้ความร่วมมือกับสังคมด้วยความเต็มใจ
10. ส่งเสริมความคิดริเริ่ม
11. ติดต่อกับผู้ปกครองเสมอ
12. ช่วยเหลือแนะนำเพื่อนครูทั้งในด้านวิชาการและส่วนตัว

### สมรรถภาพด้านการเป็นครู

1. มีศรัทธาในอาชีพครู
2. มีความรู้ในตำราจรรยาบรรณและ พ.ร.บ. ของครู
3. มีความรู้ในระเบียบงานและหน้าที่เกี่ยวกับครู
4. อุทิศเวลาให้แก่งานของครู
5. ชยันสอน
6. มารยาทดี
7. แต่งกายเรียบร้อย
8. ยุติธรรม
9. มีน้ำใจนักกีฬา
10. ถือเกียรติของการเป็นครู



11. มีจิตใจสูง (คุณธรรม)
12. มีระเบียบวินัย
13. อคทนและขยันหมั่นเพียร
14. มีเหตุผล
15. มีความเมตตาากรุณา
16. มีจิตใจกว้างขวางไม่เห็นแก่ตัว
17. เป็นผู้ตรงต่อเวลา
18. มีความสามัคคีกลมเกลียว
19. มีความเชื่อมั่นในตัวเอง
20. มีอารมณ์มั่นคง<sup>1</sup>

สมรรถภาพที่เกี่ยวกับค่านิยมความเป็นครู หรือมีวิญญาณครูนั้น (Teaching Spirit) บรรจง ชูสกุลชาติ มีความเห็นว่าจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติดังต่อไปนี้  
 ต้องเป็นผู้ที่เชื่อถือได้ พุดจริง ทำจริง และมีความจริงใจ ต้องเป็นผู้ที่มีมารยาท ต้องเป็นผู้ที่มีความใฝ่สูง ต้องเห็นเด็กมีความสำคัญ รู้จักและเข้าใจเด็กว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความต้องการ ความสามารถ ต้องเป็นผู้รู้จักรักษาสภาพอนามัย ต้องเป็นผู้มีอุดมคติ มีหลักแห่งการดำเนินชีวิต หลักแห่งความคิด และหลักแห่งการกระทำ ต้องไม่เล่นพรรคเล่นพวก ต้องรวมกิจกรรมต่าง ๆ เสมอต้องมีความรักโรงเรียน ต้องมีความอคทน ต้องเป็นผู้ที่มีความสุจริตใจ ต้องเป็นผู้รู้จักกอบกู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<sup>1</sup> นิลิตปริญญา โทสาขาการศึกษาคณิตศาสตร์, "สมรรถภาพครูคณิตศาสตร์," เอกสารประกอบการเรียนวิชาการพัฒนาหลักสูตรคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522, หน้า 1-3.

ข้อเสียที่เสียไปให้กลับคืนมา ต้องเป็นผู้มีเขาวัว ไหวพริบ ต้องเป็นผู้ร่วมงานเป็น  
คณะได้<sup>1</sup>

นอกจากนั้นยังมีชาวต่างประเทศได้กล่าวถึงสมรรถภาพของครูไว้ดังต่อไปนี้

จีน อี ฮอลล์ (Gene E. Hall) และ ฮาวาร์ด แอล โจนส์ (Howard L. Jones) กล่าวถึงแรงผลักดันที่จะทำให้มีการศึกษาแบบสมรรถฐาน (Competency-Based Education) มาจากองค์ประกอบที่พอจำแนกได้ 4 ประเภท คือ

1. จำนวนครูซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงมุ่งไปทางปรับปรุงคุณภาพของครู
2. ความมุ่งหมายที่เปลี่ยนไปของสถาบันฝึกหัดครู อันเป็นผลเนื่องมาจาก

สังคม

3. ความต้องการของชุมชนที่เห็นประโยชน์การฝึกในระดัควิชาชีพขั้นสูง

4. มีผลงานวิจัยเกิดขึ้นมาก เกี่ยวกับความสามารถขั้นพื้นฐานและลักษณะ  
ของครูที่สังคมต้องการ<sup>2</sup>

จีน อี ฮอลล์ (Gene E. Hall) และ ฮาวาร์ด แอล โจนส์ (Howard L. Jones) ยังได้จำแนกสมรรถภาพครูออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. สมรรถภาพด้านสติปัญญา (Cognitive competencies) เน้น  
ในด้านความรู้ เขาวัวปัญญา และความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน วิธีสอนการวิเคราะห์  
โปรแกรมและหลักสูตร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<sup>1</sup>บรรจง ชูสกุลชาติ, "Teaching Spirit," ครูปริทัศน์ 3 (กันยายน 2520) : 40-50.

<sup>2</sup>Gene E. Hall and Howard L. Jones, Competency-Based Education (New Jersey : Prentice-Hall, 1976), p. 2.

2. สมรรถภาพด้านอารมณ์และจิตใจ (Affective competencies) เป็นสมรรถภาพที่เกี่ยวกับค่านิยม เจตคติ ความสนใจ และความซาบซึ้งในอาชีพ ซึ่งค่านี้นี้ไม่สามารถประเมินได้ง่าย ๆ นัก

3. สมรรถภาพด้านปฏิบัติการ (Performance competencies) เป็นสมรรถภาพด้านการจัดอุปกรณ์การสอน การตั้งคำถาม ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานจากข้อ 1

4. สมรรถภาพด้านผลภาระสอน (Consequence or product competencies) เป็นสมรรถภาพที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวนักเรียน

5. สมรรถภาพในการศึกษาค้นคว้า (Exploratory or expressive competencies) ซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณค่าในตัวครู<sup>1</sup>

เจมส์ อี. วีแกน (James E. Weigand) กล่าวว่าครูควรจะหาวิธีการที่จะปรับปรุงส่งเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น ทักษะพื้นฐาน 7 ประการที่จะส่งเสริมสมรรถภาพในการเป็นครู ได้แก่

1. ทักษะในด้านความมีมนุษยสัมพันธ์
2. ทักษะในการวัดและประเมินผล
3. ทักษะในการจัดลำดับชั้นการสอน
4. ทักษะในการใช้คำถาม
5. ทักษะในการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
6. ทักษะในการเสริมแรงจูงใจ
7. ทักษะในการประเมินผลลำดับชั้นพัฒนาการของเด็ก<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Ibid., pp. 48-50.

<sup>2</sup> James E. Weigand, Implementing Teacher Competencies (New Jersey : Prentice-Hall, 1977), p. 6.

ฮาโรลด์ อาร์ อาร์มสตรอง ( Harold R. Armstrong) กล่าวว่าครูที่มีสมรรถภาพควรมีความสามารถในการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีความเข้าใจและนำหลักการเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน สามารถจัดกิจกรรมและสภาพการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและสภาพของสังคม มีเทคนิคการสอนนักเรียนที่เรียนเร็ว มีเทคนิคและวิธีการวัดผลที่คัดลอกจนนำมาใช้ในการปรับปรุงการสอนครูวิธีการประเมินผลตนเอง ทำการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี และมีการติดต่ออย่างใกล้ชิดกับนักเรียน<sup>1</sup>

เจฟเฟอร์สัน เอ็น อีสมอนด์ ( Jefferson N. Eastmond ) มีความเห็นว่าครูที่มีสมรรถภาพนั้น ควรเป็นผู้นำทางการเรียน รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี มีความสามารถในการให้คำปรึกษาและแนะแนวทางการศึกษา เป็นสมาชิกของสมาคมครูผู้ปกครองและศิษย์เก่าของโรงเรียน เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน<sup>2</sup>

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

ในปี 2518 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่สังคมต้องการ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง นักเรียน ครู และผู้ปกครองจากจังหวัดกรุงเทพมหานครทุกเขต รวม 23 เขต ๆ ละ 3 โรงเรียน จำนวน 756 คนโดยแบ่งคุณลักษณะของครูเป็น 7 ด้าน คือ ด้านความประพฤติ ความรู้วิชาการ ความสามารถ

<sup>1</sup>Harold R. Armstrong, "Performance Evaluation," The National Elementary Principle 52 ( February 1973 ) : 55.

<sup>2</sup>Jefferson N. Eastmond, The Teacher and School Administration ( Massachusetts : Riberside Press Cambridge., 1959 ), pp. 13-18.

ในการสอน การปกครองนักเรียน มนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพ การทำงานนอกเวลาและงานอดิเรก ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ด้านความประพฤติ ครูไม่ควรเล่นการพนัน และครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
2. ด้านความรู้วิชาการ ครูควรมีความรู้กว้างขวาง นอกเหนือจากวิชาที่ตนสอน มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์
3. ด้านความสนใจในการสอน ถือว่าการฝึกสอนและเรียนวิธีสอนมีความจำเป็นมาก ครูควรมีความสามารถในการสอนให้เด็กเข้าใจ ใช้อุปกรณ์การสอนบ่อย ๆ สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตั้งใจสอนและช่วยเหลืองานของโรงเรียน
4. ด้านการปกครองนักเรียน ครูควรเข้มงวดกวดขัน ไม่ปล่อยปละละเลยต่อการทำผิดระเบียบ อบรมความประพฤติของนักเรียน ทำโทษนักเรียนอย่างมีเหตุผล
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ให้ความสนิทสนมกับเด็ก ให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหา ใจดีและช่วยเหลือปรับปรุงชุมชน
6. ด้านบุคลิกภาพ ครูควรมีเสียงพูดชัดเจน แต่งกายเรียบร้อยมีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส
7. ด้านการทำงานนอกเวลาและงานอดิเรก ครูควรใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup>วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะครูที่สังคมต้องการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามมิตร, 2518)



ปี พ.ศ. 2520 มาณพ ภาณีทวีไลธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังกัดต้องการในจังหวัดสกลนครและนครพนม วัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบความต้องการของสังคมในจังหวัดสกลนครและนครพนม เกี่ยวกับสมรรถภาพของครูประถมศึกษา โดยสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้บริหารการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มต้องการสมรรถภาพของครูประถมศึกษา ที่นำมาสอบถามจำนวน 65 สมรรถภาพในระดับต้องการมาก หรือต้องการมากที่สุด และกลุ่มนักเรียนมีความต้องการแตกต่างกับกลุ่มครู ผู้ปกครองและผู้บริหารการศึกษา ในความต้องการต่อสมรรถภาพด้านการสอน สมรรถภาพด้านการแนะแนวและปกครองชั้นเรียน สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์และสมรรถภาพด้านการเป็นผู้นำของครูประถมศึกษา ส่วนสมรรถภาพด้านวิชาการนั้น กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีความต้องการไม่แตกต่างกัน ทั้งยังพบว่าการปฏิบัติของครูกับความต้องการครูไม่แตกต่างกัน<sup>1</sup>

ในปีเดียวกัน สุพจน์ ศุภกุล ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาตามความต้องการของชาวเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 587 คน พบว่าความต้องการเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 4 กลุ่มไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05 และปรากฏว่า กลุ่มผู้บริหารการศึกษา และกลุ่มผู้ปกครองต้องการครูที่มีสมรรถภาพด้านการแนะแนว และการปกครอง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<sup>1</sup>มาณพ ภาณีทวีไลธรรม, "สมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังกัดต้องการในจังหวัดสกลนครและนครพนม" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520)

### ชั้นเรียนมากที่สุด<sup>1</sup>

ในปีเดียวกัน สุทธิ ประจักษ์ ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในสถาบันการฝึกหัดครูที่อยู่ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างประชากรคือนักศึกษาครูระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงที่ผ่านการฝึกสอนมาแล้ว ครูพี่เลี้ยง ครูใหญ่ และอาจารย์นิเทศก์รวม 783 คน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพทางวิชาการ นักศึกษาครูควรมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี การค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ การศึกษาเพิ่มเติมในวิชาที่สอน ความแม่นยำในเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญรองลงมา ในสภาพที่เป็นจริง นักศึกษาครูได้มีการใช้ตำราเรียนมากที่สุด รองลงมาคือความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน ความสามารถในการเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้ นักศึกษาครูควรมีความสามารถและทักษะในการจูงใจผู้เรียนมากที่สุด ความสามารถและทักษะในการสอนให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหา การไขกระดานคำ การสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การนำเข้าสู่บทเรียน การแสดงท่าประกอบการสอน การสรุปบทเรียน เป็นความสำคัญรองลงมา ในสภาพที่เป็นจริงสิ่งที่นักศึกษาครูมีความสามารถและทักษะในการใช้กระดานคำมากที่สุด รองลงมาคือความสามารถและทักษะในการนำเข้าสู่บทเรียน

3. ความคิดเห็นและสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการวางแผนการสอน นักศึกษาครูได้มีการกำหนดจุดประสงค์ของการสอนทุกครั้ง

---

<sup>1</sup>สุพจน์ ศุภกุล, "สมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาตามความต้องการของชาวเชียงใหม่"

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการสอนและการจัดห้องเรียน นักศึกษาคูควรจะสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน ในสภาพที่เป็นจริงนักศึกษาคูมีความรู้ความสามารถและการปฏิบัติการในการทำโครงการสอน บันทึกการสอน และสามารถนำไปปฏิบัติมากที่สุด

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในการสอน นักศึกษาคูควรกล้าแสดงความคิดเห็นและกระทำในสิ่งที่มีเหตุผลมากที่สุด ในสภาพที่เป็นจริง นักศึกษาคูมีอารมณ์มั่นคงและควบคุมอารมณ์ได้

6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการสอน นักศึกษาคูควรจะได้มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการสอนใหม่ ในสภาพที่เป็นจริง นักศึกษาคูได้ใช้วิธีการต่าง ๆ ในการประเมินผลการสอนมากที่สุด<sup>1</sup>

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

เดวิด จี ไรอัน (David G. Ryans ) ได้ทำการศึกษาถึงลักษณะของครูที่ดีพบว่า ต้องเตรียมการสอนเป็นอย่างดี มีความตื่นตัวอยู่เสมอ มีความร่าเริงแจ่มใส มีความยุติธรรม ไม่สนใจเฉพาะนักเรียนคนใดคนหนึ่ง สนใจและเข้าใจนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำงานดี มีความเป็นมิตรและสุภาพ ยอมรับความคิดเห็นและความจำเป็นของนักเรียนแต่ละคน สนับสนุนให้นักเรียนทำงานรู้จักประเมินผล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<sup>1</sup>สุทธิ ประจงศักดิ์, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาคูระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520)

งานด้วยตนเอง<sup>1</sup>

ลอร์ด เวนซ์ กอร์ดอน ( Lawrence Gordon ) กล่าวถึงการวิจัยในสหรัฐอเมริกา เพื่อปรับปรุงคุณภาพของครู คือ ในปี ค.ศ. 1965 สมาคมแนะแนวการศึกษาแห่งรัฐฟลอริดา ได้สร้างหลักเกณฑ์ในการวัดความสามารถในการปฏิบัติงานของครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยนักการศึกษาผู้มีประสบการณ์ ในการทำงานที่อยู่ในวงการศึกษามาในปี ค.ศ. 1970 สมาคมการศึกษาแห่งรัฐฟลอริดา ร่วมกับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยฟลอริดา ได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือดังกล่าว สรุปผลการ วิจัยว่า ลักษณะที่ครูควรมีคือ

1. คำนึงคณิศภาพ ได้แก่ความเชื่อมั่นตนเอง ความมั่นคงในอารมณ์ มีความยืดหยุ่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความเป็นประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงและพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ ให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น อุทิศเวลาเพื่อการ ศึกษาและการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน

2. คำนึกความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางกายและสมอง มีความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอน เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ ขบวนการทำงานของกลุ่ม สามารถปรับปรุงหลักสูตรและการสอน เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนและชุมชน

3. คำนึกทักษะการสอน ได้แก่ทักษะในการสอน การพูด การอ่าน การฟัง และการเขียน การใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ มีเทคนิคในการแก้ปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์เชิง

---

<sup>1</sup>David G. Ryans, Characteristics of Teacher ( Washington D.C : American Council and Education, 1970 ), p.82.



พฤติกรรม วินิจฉัยและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของห้องเรียน มีการแนะแนวและใช้แหล่งวิทยากร ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน สามารถทำงานเป็นคณะ ฝึกให้นักเรียนเป็นผู้นำ ฝึกให้นักเรียนหาความรู้ด้วยตนเอง<sup>1</sup>

ต่อมาในปี ค.ศ. 1971 เออร์วิน เจ เลห์มานน์ ( Irvin J. Lehmann ) และวิลเลียม เอ มีท์เรนส์ ( William A. Mehrens ) ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ ลักษณะของครูในอุดมคติจากนิสิตวิทยาลัย เวสต์เทิร์น วอชิงตัน จำนวน 443 คนพบว่า ครูในอุดมคติ ควรจะมีลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างกว้างขวาง และค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เสมอ
2. มีความสนใจ และกระตือรือร้นในวิชาที่สอน
3. มีความยืดหยุ่น สามารถกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ และสามารถสนองความต้องการของนักเรียนได้
4. เตรียมการสอนเป็นประจำ
5. ใช้ภาษาได้ถูกต้องและเหมาะสม<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup>Lawrence Gordon, "Measuring Teacher Competencies for the Middle School," The National Elementary Principle 51 ( November 1971 ) : 60-66.

<sup>2</sup>Irvin J. Lehmann and William A. Mehrens, Education Research Reading in Focus ( New York : Holt Rinehart and Winston, 1971 ), p. 136.



กอร์ดอน อี กรีนวูด (Gordon E. Greenwood) ก็ได้วิจัยเพื่อพัฒนาแบบทดสอบ เอสอีซีทีบี (SECTB ย่อมาจาก Student Evaluation of College Teaching Behavior) ที่มหาวิทยาลัยฟลอริดา ในปี ค.ศ. 1974 พบว่าพฤติกรรมที่สำคัญของอาจารย์ในความคิดเห็นของอาจารย์ นิสิต และผู้บริหารมีดังนี้คือสามารถทำให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น มีการสอนที่ทันสมัย มีความรับผิดชอบต่อชั้นเรียน ไม่หยุดสอนบ่อย ๆ ให้ความเป็นกันเองกับนิสิต รับฟังความคิดเห็นของนิสิต รู้เทคนิคการวัดผล ให้งานกระจำจูงและเหมาะสม มีความรู้ทันเหตุการณ์ และเข้าใจปัญหาของนิสิตได้ดี<sup>1</sup>

ในปี ค.ศ. 1974 ดาร์วิล วิลเลียม โทมัส (Darryl William Thomas) ทำการวิจัยเพื่อหาสมรรถภาพในการสอนของครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในวาซัท (Wasatch) และหาความแตกต่างระหว่างสมรรถภาพทางคณิตศาสตร์ของครูเหล่านี้โดยพิจารณาถึงจำนวนหน่วยกิตที่เคยเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวนปีที่เคยสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียน เพศ และสถาบันที่จบการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบเกี่ยวกับโน้ตส์ทางคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของครูที่เคยเรียนคณิตศาสตร์จำนวน 45 ชั่วโมง ได้คะแนนสูงกว่าครูที่เคยเรียนคณิตศาสตร์ในจำนวนชั่วโมงที่น้อยกว่า อย่างมีนัยสำคัญ และครูที่ได้รับการศึกษาจากสถาบันเอกชนได้คะแนนสูงกว่าครูที่ได้รับการศึกษาจากสถาบันของรัฐบาลอย่างมีนัยสำคัญ<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Gordon E. Greenwood and others, "The Student Evaluation of College Teaching Behaviors," Journal of Education Measurement 2 (Summer 1974) : 141-143.

<sup>2</sup>Darryl William Thomas, "Mathematical Competencies of High School Mathematics Teachers in Selected Utah school Districts," Dissertation Abstracts International 35 (November 1974) : 2663 A.

ในปี ค.ศ. 1975 โทมัส อาร์ วอทรูบา (Thomas R. Wotruba) และ เพนนี่ แอล ไรท์ (Penny L. Wright) ได้ศึกษาถึงคุณลักษณะของอาจารย์จากมหาวิทยาลัยซานดิเอโก พบว่าคุณลักษณะที่สำคัญมีดังนี้

1. มีความรู้อย่างกว้างขวางถูกต้องและทันสมัย
2. ส่งเสริมให้นิสิตแสดงความคิดเห็น
3. มีความกระตือรือร้นในวิชาที่สอน
4. ส่งเสริมในการทำงานเป็นกลุ่ม
5. มีความสามารถในการอธิบาย ยกตัวอย่างชัดเจน
6. ช่วยเหลือนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน
7. ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา
8. มีความยุติธรรม
9. มีความสนใจและอยากจะสอน<sup>1</sup>

ในปี ค.ศ. 1977 เอ็ดวิน คอร์เนเลียส กีสเบรชท์ (Edwin Cornelius Giesbrecht) ทำการศึกษาสมรรถภาพทางคณิตศาสตร์ที่สำคัญ 48 ประการ ซึ่งจัดทำโดยสมาคมนานาชาติของครูคณิตศาสตร์เมื่อปี ค.ศ. 1972 กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใน สาคัทเชวาน (Saskatchewan) ประเทศแคนาดา ได้นักเรียนระดับชั้น 9, 10, 11, 12 จำนวน 858, 856, 816, 765 คน ตามลำดับ รวมจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 161 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ใน

---

<sup>1</sup>Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright, "How to Develop a Teacher-Rating Instrument," The Journal of Higher Education 6 (November-December 1975) : 653-661.

การวิจัยครั้งนี้ที่สำคัญคือแบบทดสอบ เบคมานน์ บีล (the Beckmann-Beal Test) ซึ่งประกอบด้วยสมรรถภาพทางคณิตศาสตร์ จำนวน 48 ประการ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 1 เดือน นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและสองทาง พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ระหว่างนักเรียนระดับชั้น 12 กับระดับชั้น 10 นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลางกับนักเรียนที่เรียนในทุกุกระดับชั้น นักเรียนที่เป็นเพศชายกับนักเรียนทุกระดับชั้น<sup>1</sup>

ในปี ค.ศ. 1979 เกลลวีรา ริชมอนด์ (Glayvera Richmond) ทำการทดสอบการจัดการศึกษาแบบสมรรถฐานในวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนวิชาพีชคณิตในดับลิน (Dublin) จำนวน 80 คน ทำการทดลองโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 40 คน กลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ กลุ่มทดลองใช้เทคนิคการจัดการศึกษาแบบสมรรถฐาน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ANOVA ผลที่ได้ปรากฏว่าที่ระดับความเชื่อมั่น 5% มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มนี้<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup>Edwin Cornelius Giesbrecht, "The Attainment of Selected Mathematical Competencies by High School Students in Saskatchewan," Dissertation Abstracts International 39 (November 1978) : 2722 A.

<sup>2</sup>Glayvera Richmond, "A Study of Competency-Based Education in Mathematics," Dissertation Abstracts International 40 (August 1979) : 726 A - 727 A.